

El llenguatge

La «r»

L'única atenció que la consonant r sol merèixer als tractats d'ortografia es redueix a aquells casos en què, en posició final d'un mot —o seguida d'una s— no té valor fònic. Hi ha, però, tot un seguit de casos particulars en què raons d'eufonia o de cacofonia, o d'influències de formes anàlogues o discrepants del castellà, originen dubtes i vacil·lacions sobre la presència o l'absència d'una r. Recordem que la r i la l són les úniques consonants amb capacitat per a combinar-se normalment amb una altra consonant i formar els sons inicials d'una síl·laba.

Mots com retrògrad, frustració, fratricida, padrastre i madrastra presenten dues síl·labes consecutives amb la r líquida o segona consonant del grup consonàntic inicial. No és pas infreqüent que, segurament a causa de les raons d'eufonia aquè hem al·ludit, tant en l'escriptura com en la pronunciació d'aquests mots, hom ometi una r d'una d'aquestes dues síl·labes consecutives. També es vaciïa algun cop en mots com són catedràtic, acròbata i intèrpret, els quals, però, presenten una sola r líquida.

Ben conegut és el cas del substantiu arbre, amb una r postsíl·lábica generalment no pronunciada, fet que sempre ha semblant perfectament tolerable, talment com la r de la síl·laba inicial del verb Prendre i els seus composts, fins al punt que hom arriba a admetre la forma escrita pendre, sense, però, que això hagi obtingut fins ara sanció oficial.

A causa de la influència del castellà s'omet sovint la r de mots com orquestra, cirurgia, d'alguns derivats de cremar («quemada» o «quemadura», en lloc de cremada) i tresor («tesorer» i «atesorar» en lloc de tresorer i atresorar) i del nom propi Frederic. Notem els casos de cartó i cartró, totes dues formes considerades correctes amb un mateix valor, i complet i complert, que cal no confondre: complet vol dir que hi és tot i complert és el participi del verb complir. La mateixa influència incrementa amb un r el verb llastar, i la del francès la forma través. En català, doncs, no és «llastar» i «travers» sino llastar i traves.

Albert Jane